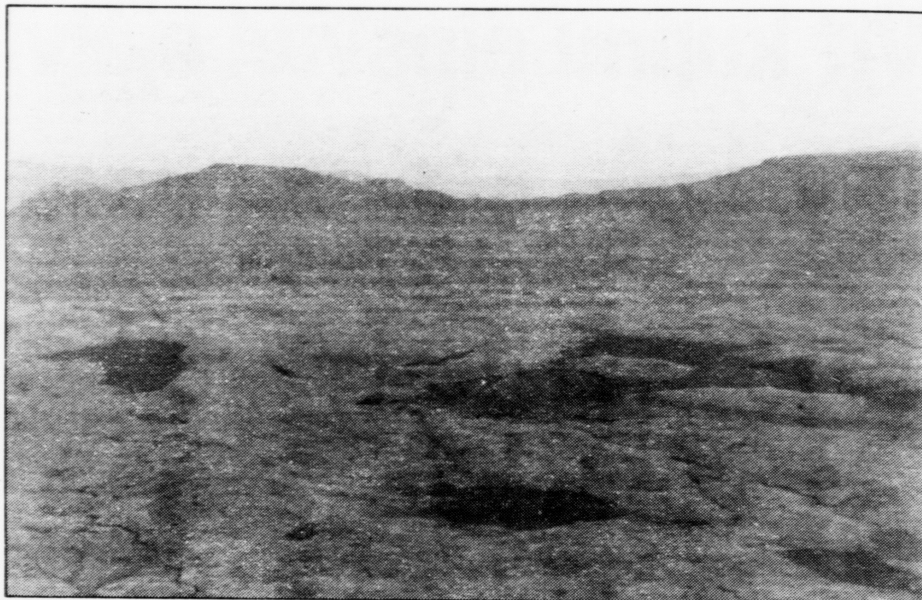

Hug- leið- ingar á einum fjalla- túri

eftir N. J. Nolsøe:

Bessavatn, Mjövavatn og Vatnsnes

Vit eru við at villast av leið og missa ansin fyri náttúru okkara, hvørs náttúrliga ríkidømi vit tránýta

Tað er ein vakran morgun í mai mánað. Mær leingist eftir at koma út í kvirruna og einsemi, og havi meg eftir einari leið, sum eg ikki havi gingið í skjótt 30 ár, upp um fjall, fyrst upp á Borgarknapp, og síðan oman á Vatnsnes.

Leiðin gekk úr Tippi-num beint niðan á hamaran, sum dagar móti luftini ovast á fjallinum, tað var eisini stavnhalðið í ungum árum. Á hesi snimmu morgunstund er bygdin har niðri kvirr, uttan um meg hoyrist bert fugla-songur og seyður, ið jarn-ar, og sólin stavar av blá-um himni, har ikki skýggj-kloddi er at hóma. Eg gangi upp á Vágsselli, niður aftur í Vágsskarð, har varðarnir standa, enn so snøggir, og visa leið norð-ureftir, so upp á Hvann-felli, niður aftur á røðina og eftir henni upp á Borgarknapp. Og avbera vøkur er sjónin higani hesa sól-miklu, stillu morgun-stund. Vestanfyri røðina, niðanfyr meg, liggur tað ovasta av vøtnunum, sum renna oman í Botn, Tinda-ðsvatn og eystanfyr og nógv longri niðri tey trý vøtnini: — Bessavatn, Mjövavatn og Vatnsnes.

Løgdi er tað sum hesi støðini, har ein hevði sína gongd sum barn og ungur, nú, ein er vorðin nakað eldri, kalla minnini fram og draga at sær. Men hetta er ikki ókent sálar-

frøðisligt fyrbrigdi. Tú finnur ikki teg sjálvan, finnur ikki styrki aftur, fyrr enn tú identificerar teg: ger teg til eitt við hetta langt síðan farna.

Ert tú eitt menniskja við einari humanistiskari livsáskoðan, teirri áskoð-an, at endamálið má vera at stremba eftir livsdygd, heldur enn at vera mikil í vavi í tí materialistiska heiminum, má vera at fremja sitt eginvirði sum menniskja, heldur enn bert at vera ein liður í ein-um eirindaleysum fram-leiðslutóli, ja, so kennir tú teg fremmandgjerdan í tíðini og leitar aftur til tey árin, tá alt kendist sum eitt samljóð, menniskja og náttúra, livsháttur og hugsunarháttur.

Eg eri komin upp á Borgarknapp. Serliga væl minnist eg einaferð vit vóru her. Tað var í bar-dagaárunum. Vit lógu í skótalegu á Marknoyri og vóru á veg, við Thulesen, presti, á odda, til Fámjins, haðani við báti aftur á Eiði. Men bæði aðrenn ta ferðina og mangan síðan varð farið henda veg, og navnið varð skorið í onkran steinin her.

Oføra vakurt er útsýnið hiðani. Janus Djurhuus tekur soleiðis til í einum sang:

„... og blánadi víður er oyggjanna kransur ein morgunfóddur álvanna dansur

Tó sker tað í hjarta at siggja, hvussu manna-hendur hava haggreitt Vatnsnes, henda yndis-heim okkara sum børn og ungir, síðan vatnið var lagt í spennitroyggju, fyri at nøka stóðugt vaksandi tørv menniskjans eftir ravmagni.

Eg fari av Borgarknappi aftur, og fyri at fylgja teirri gomlu gøtuni, so fari eg aftur í Vágsskarð og haðani eftir gøtuni við varðunum, oman Porker-ishagan móti Vatnsnesi. Enn hómast gøtan í stød-um, men hon vil hvørva, tí nú traðkar mannaføtur ikki hana longur. Manna-føtur traðkar istaðin á speedaran.

Ein kennir seg so lettan og frian, nú ein gongur sum órógvur. Eg komi at hugsa um tær kenslurnar, sum St. Steensen Blicher lýsir í kendu stuttseguni »Hosekræmmeren«. Liv Blichers var mangan gleð-isleyst, hann slapp sær burtur í óbygt, og gekk mangan lötuna á teirri endaleysu, jutsku heiðini. Har kendi hann seg lætt-an um hjarta og frian sum beduinin, men hendi tað so, at eyga hansara í sjón-arringinum tekti eini hús, tá kyknaði tað ynski í

huga hansara: gævi hasin mannabústaðurin ikki var har, tí har berjast tey eis-ini um titt og mitt. Somu kenslu havi eg, nú eg gangi oman móti Vatns-nesi: gævi mannahond ikki hevði verið her og bølt hesa vøkr náttúru, sum hevur ligið ótamd, alt frá upphavinum av.

Men her er framvegis ein vakur blettur, sum kann geva frið og vekja gomul minnir. Fátræk eru vit, og grunt er tað lendi, vit vuku upp í, kenna vit okkum ikki knýtt at barnaverð okkara. Og nú eg standi her, rennur mær, sum so mangan að-ur, í huga eitt ørindi úr einum sang av Jeppe Aakjær:

Hvad var vel i verden det fattige liv med al dets fortærende tant, om ikke en plet med en dal og lidt siv vort hjerte i skælvinger bandt. Om ikke vi drog fra det yderste hav for bøjet og rynket at stå og høre de kluk de mindernes suk fra bækken, vi kysset som små.

Og rætt er tað. Í minnis-goymslum tínum hevur hesin blettur ligið væl vardur og hjúklaður um, sum nakað heilagt at kalla. Men hvat sær ein

nú. Vatnið og næsta um-hvørvi tess avskeplað, profanerað. Í heilaga navni tekniska og figgjar-liga framburðsins er her bygd ein betongbyrging tvørtur um niðara enda á vatninum, og tá lítið vatn er, sæst nú, istaðin fyri ta vøkru vallangina oman móti vatninum, bert høgir mold- og mórubakkar. Men vit mugu ássana, at framburðurin krevur hetta, og tí neyðtaka vit fyrilitleyst náttúru okk-ara, tí tað er tað vit gera, tá vit nýta vald móti ein-ari livandi veru, sum ikki fær vart seg sjálva.

Vit eru við at villast av leið og missa ansin fyri náttúru okkara, men tó kallar hon á okkum aftur: eg eri ein livandi vera, og tað umhvørvi sum tit dagliga ganga í, tann vak-urleiki sum gleðir tykk-um, sum fyllir sansir tykk-ara, gevur tykkum sálar-liga orku og livsdirvi, tað er búni min: fuglameingi, vøtnini, beurin, áirnar, og tað vilja tit oyðileggja.

Nú fingi vit eitt nátt-úrverndarfelag, og tað var í tøkum tíma. Og eis-ini var tað gott, at ávisir fuglastovnar vórðu friða-ir, men tað tænið ikki poli-tikarum okkara til heið-urs, tvørturimóti, at tað næstan skuldi so mikil sum ein avoyðing til, aðr-enn henda friðing bleiv veruleiki. Ei heldur sær tað seg politikara at

standa á tingsins røðara-palli, og tosa um tann søguliga rætt feroyingar altið hava átt, at fara á flot við byrsu og snaru og veiða fugl.

Bæði hjá politikarum og hjá okkum øllum skal ein grundleggjandi broyt-ing til, í hugsan okkara viðvikjandi, og uppfatan okkara av náttúruni. — Náttúran var her í sinum lidna búna, aðrenn manna-føtur nakrantíð hevði stig-ið á feroyska grund. Og í útvið 1100 ár hava fólk her á landi livað í samljóð við náttúruna, hava notið av ríkidømi hennara uttan at órógva ta økologisku javn-vágina. Men nú er tað ikki nokk. Nú skal hon takast við valdi, náttúrliga ríki-dømi hennara tránýtast. Tíðin, framstigið, livifót-urin, krevur tað.

Tann norsk professorin í heimsspeki, Arne Næss, tekur í bók síni »Økologi, samfunn og livsstil« nakað soleiðis til, at tann um-hvørviskreppa, sum hevur tikið seg upp um allan heim, gevur mannaættini eitt sera gott høvi til at opna seg fyri, og at ognar sær tey virði, sum átrun-aður og heimspeki higartil íl fánytis hava vist á. Vit eiga at duga at siggja, at henda kreppa sum loysn visir á eitt samfelag, har menniskju liva meiri litil-láta, liva eitt liv merkt av ansni fyri, og kærlieka til andlig og mentunarlig